

16. jaanuar 2024

Lahend 6383/17 - ebainimlik kohtlemine, ebaseaduslik kinnipidamine

al-Hawsawi vs. Leedu

Artiklid 3, 5-1 ja 6 ning protokolli nr 6 artikkel 1

Asjaolud

Kaebaja peeti 11. septembri 2001. aasta rünnakutele järgnenud "terrorismivastase sõja" raames CIA poolt kinni. Kaebaja peeti kinni kui "kõrge väärtusega kinnipeetav", mis tähendas, et tõenäoliselt on ta võimeline andma informatsiooni terroriohtude kohta. Teda hoiti kinni CIA salajastes kinnipidamisasutustes erinevates riikides, sealhulgas Leedus, ning tema suhtes rakendati "täiustatud ülekuulamistehnikaid". Kaebaja viidi 2006. aasta septembris USA sõjaväelise vahi alla ja sellest ajast alates on teda kinni peetud USA Guantánamo Bay mereväebaasi interneerimisüksuses.

Kaebaja kaebas, et Leedu võimaldas CIA-l teda oma territooriumil salaja kinni pidada ja piinata ning jätta ta ilma välismaailmaga ning perekonnaga suhtlusest. Ta kaebas ka selle üle, et Leedu lubas ta üle viia teistesse sarnastesse kinnipidamiskohtadesse välismaal, kus teda samuti piinati ja väärkoheldi ning viia üle USA-sse, kus teda ähvardab ebaõiglane kohtuprotsess ja surmanuhtlus.

EIK seisukohad

Faktide kindlakstegemine ja kohtualluvus

Kohtuasjas *Abu Zubaydah vs. Leedu* leidis EIK, et Leedu territooriumil oli CIA kinnipidamiskoht. Valitsus ei ole seda järeldust käesolevas asjas vaidlustanud. Võttes arvesse käsutuses olevaid materjale, sealhulgas ekspertide ja tunnistajate tõendeid ning rahvusvahelisi uurimisi ja aruandeid, leidis EIK, et kaebajat peeti Leedus salaja kinni umbes viis kuud või isegi aasta. EIK leidis, et kostjariigi ametiasutused teadsid CIA tegevuse olemust ja eesmärke.

EIK leidis, et asjad, mille üle käesolevas asjas kaebus esitati, kuulusid artikli 1 tähenduses Leedu „jurisdiktsiooni alla” ja Leedu on võimeline kandma vastutust konventsiooni alusel.

Artikkel 3

(a) Menetluslik aspekt

Leedu ametivõimude poolt kaebaja juhtumit käsitlev uurimine oli pooleli alates 13. veebruarist 2014 ja on seni kestnud peaaegu kümme aastat. 6. veebruaril 2015 liideti see uurimisega Abu Zubaydah asjas, mille puhul EIK tuvastas oma otsuses artikli 3 menetlusliku aspekti rikkumise. Sellest tulenevalt on Abu Zubaydah asjas tehtud järeldused, mis puudutasid ajavahemikku 6. veebruarist 2015 kuni 10. aprillini 2018, käesolevas asjas ametiasutuste käitumise hindamisel asjakohased.

Seoses ülaltoodud perioodiga jõudis Abu Zubaydahi asjas EIK järeldusele, et Leedu ei ole CIA kinnipidamisprogrammi uurimisel ja vastutavate isikute tuvastamisel saavutatud märkimisväärset edu. Seoses järgneva perioodiga ei olnud valitsus esitanud ühtegi rahuldavat põhjust, miks prokuratuurid ei ole järgneva aja jooksul saavutanud edu uurimises.

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

Võttes arvesse vaidlustatud menetluse puudusi, ei ole Leedu täitnud "tõhusa ja põhjaliku" uurimise nõudeid.

(b) Sisuline aspekt

EIK tuvastas ilma mõistliku kahtluseta, et kaebajat hoiti Leedus kinni CIA režiimi all. Kuigi kaebajat ei kuulatud üle kõige karmimate meetoditega, oli ta allutatud äärmiselt karmile kinnipidamisrežiimile, mis hõlmas praktiliselt täielikku isolatsiooni välismaailmast ning ta kannatas püsiva emotsionaalse ja psühholoogilise stressi ning ärevuse all.

Sellest tulenevalt tuli Leedu ametivõimud pidada vastutavaks nende territooriumil toime pandud artikli 3 kohaste õiguste rikkumise eest, kuna nad nõustusid CIA programmiga.

Sellest tulenevalt tuvastas EIK artikkel 3 rikkumise.

Artikkel 5

Terrorismis kahtlustatavate salajane kinnipidamine oli CIA programmi üks põhijooni. CIA salajased kinnipidamise programmid sõltusid suuresti teiste riikide koostööst ja abist ning aktiivsest osalusest. Artikli 3 sisulise aspekti kohta tehtud järeldus kohaldub kaebusele ka artikli 5 alusel. Seega Leedu vastutab kaebaja salajase kinnipidamise eest Leedu territooriumil kui ka kaebaja Leedust väljaviimise eest. EIK tuvastas artikkel 5 rikkumise.

Teised artiklid

EIK tuvastas artikli 8 rikkumise seoses sekkumisega kaebaja era- ja perekonnaelu asutamisele. EIK tuvastas artikli 6-1 rikkumise seoses kaebaja üleviimisega Leedu territooriumilt, sest kaebaja viidi Leedust välja hoolimata reaalsest ja prognoositavast ohust. EIK tuvastas EIÕK artiklite 2 ja 3 koostoimes protokoll nr 6 artikliga 1 rikkumise seoses sellega, et kaebaja viidi Leedu territooriumilt ära vaatamata sellele, et teda ähvardas surmanuhtlus. EIK tuvastas lisaks artikkel 13 rikkumise koostoimes artiklitega 3, 5 ja 8, sest kriminaaluurimine Leedus ei vastanud tõhusa uurimise standartidele ning kaebajal puudusid tõhusad õiguskatisevahendid.

Artikkel 41

EIK leidis, et Leedu peab kaebajale maksma mittevahalise kahju hüvitiseks 100 000 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)